

Andrzej Misiuk

Od „Maratonu” do Centralnego Biura Śledczego. Rozwój organizacyjny policyjnych służb zajmujących się zwalczaniem zorganizowanej przestępczości

SŁOWA KLUCZOWE:

policja, przestępczość, przestępczość zorganizowana, przestępczość gospodarcza, przestępczość narkotykowa

Można przyjąć, iż wraz z powstaniem policji w 1990 r. rozpoczęto prace organizacyjne i koncepcyjne nad poszukiwaniem skutecznych narzędzi do walki ze zorganizowanymi grupami przestępczymi. Te działania odpowiadały ówczesnej wiedzy i doświadczeniom kształtującej się w nowych warunkach gospodarczych i społecznych formacji policyjnej. W celu chronologicznej systematyzacji procesu kształtowania się organizacji wyspecjalizowanych struktur policyjnych zajmujących się walką z przestępczością o charakterze zorganizowanym można podzielić okres dwudziestu lat funkcjonowania policji na następujące etapy:

- 1990–1993
- 1994–2000
- 2000–2013

W wyniku decyzji Komendanta Głównego Policji 1 lipca 1991 r. utworzono w siedemnastu tzw. „starych” województwach wydziały K-17, które miały się zająć rozpoznaniem i zwalczaniem zorganizowanych grup przestępczych w terenie. Podporządkowane zostały miejscowym komendantom wojewódzkim, natomiast ich właściwość terytorialna obejmowała również ościenne województwa. To rozwiązanie nie zapewniało scentralizowanego systemu walki z tego rodzaju zagrożeniami. Dlatego też, w połowie następnego roku, tj. 1992 r. utworzono dziewięcioosobową grupę roboczą o kryptonimie „Maraton”, która miała za zadanie zdiagno-

zowanie skali zagrożeń i działania o charakterze analityczno-informacyjnym. Działalność tej grupy stanowiła zacyzyn do tworzenia w przyszłości wyspecjalizowanego pionu policji do walki z przestępczością zorganizowaną. W tym samym czasie mamy do czynienia z lokalnymi próbami tworzenia komórek organizacyjnych W niektórych terenowych jednostkach policji tworzone samodzielnie komórki organizacyjne skupiające policjantów pionu kryminalnego zajmujących się rozpoznaniem lokalnych zorganizowanych grup przestępczych. Takie inicjatywy powstały w Krakowie i Bydgoszczy. W tych dwóch komendach wojewódzkich policji w grudniu 1991 r. utworzono sekcję „Antygang” na Wydziale Operacyjno-Rozpoznawczym KWP.

Na podstawie zarządzenia nr 37 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 grudnia 1993 r. utworzono podlegające Komendzie Głównej Policji z dniem 1 stycznia 1994 r. Biuro do Walki z Przestępczością Zorganizowaną. Do jego zadań miało należeć:

- tworzenie w policji warunków do sprawnego i skutecznego rozpoznania i zwalczania przestępczości zorganizowanej;
- organizowanie, koordynowanie i nadzorowanie działalności wydziałów terenowych;
- rozpoznawanie zorganizowanych grup przestępczych działających na terenie kilku województw lub w skali międzynarodowej;
- zapewnienie wydziałom terenowym pomocy w podejmowaniu inicjatyw operacyjnych, procesowych i logistycznych;
- zapewnienie jednolitego systemu szkolenia, ewidencji, informatyki, ekspertyz i współpracy międzynarodowej.

Tego samego dnia Komendant Główny Policji zarządzeniem nr 39 nadał regulamin organizacyjny nowo powstałego biura KGP. Struktura organizacyjna opierała się na zasadzie podziału na dwa poziomy: centralny i terenowy. Na czele biura stał dyrektor, który miał dwóch zastępców. Centralę ponadto stanowiły trzy wydziały:

- Wydział I – Informacji Kryminalnej,
- Wydział II – Operacyjno-Śledczy,
- Wydział III – Specjalny.

Utworzono też dwanaście wydziałów terenowych usytuowanych w:

- Katowicach (obszar działania: województwa katowickie, częstochowskie, bielskie);
- Gdańsku (obszar działania: województwa gdańskie, śląskie, elbląskie);
- Krakowie (obszar działania: województwa krakowskie, kieleckie, tarnowskie, nowosądeckie, krośnieńskie, rzeszowskie, przemyskie);
- Łodzi (województwa: łódzkie, piotrkowskie, sieradzkie);

- Poznaniu (województwa: poznańskie, zielonogórskie, leszczyńskie, kaliskie, pilskie);
- Warszawie (województwa: stołeczne, siedleckie, ciechanowski, płockie, skierniewickie, radomskie);
- Wrocławiu (województwa: wrocławskie, wałbrzyskie, legnickie, jeleniogórskie, opolskie);
- Szczecinie (województwa: szczecińskie, gorzowskie, koszalińskie);
- Białymstoku (województwa: białostockie, łomżyńskie, suwalskie);
- Bydgoszczy (województwa: bydgoskie, toruńskie, włocławskie);
- Lublinie (województwa: lubelskie, zamojskie, chełmskie, tarnobrzeskie, białskopodlaskie);
- Olsztynie (województwa: olsztyńskie i ostrołęckie)¹.

W następnym roku utworzono kolejne trzy wydziały zamiejscowe. Na podstawie zarządzenia nr 7 KGP z 17 marca 1995 r. powstały wydziały PZ w Kielcach i Rzeszowie, a na podstawie zarządzenia nr 8 KGP z 5 kwietnia 1995 r. – w Zielonej Górze. Rok później Komendant Główny Policji zarządzeniem nr 21 z 23 maja 1996 r. spowodował zmianę podporządkowania służbowego wydziałów zamiejscowych Biura PZ KGP. Zostały one uzależnione właściwym miejscowo komendantom wojewódzkim policji.

W kolejnych latach w centrali KGP tworzone wyspecjalizowane komórki organizacyjne PZ. 8 lipca 1996 r. powstały dwa kolejne wydziały: Wydział do Walki z Terroryzmem Kryminalnym i Wydział do spraw Operacji Specjalnych². Z kolei 20 kwietnia 1998 r. utworzono Wydział do Ochrony Świadka Koronnego oraz samodzielny zespół „S” ds. operacji specjalnych. W tym samym okresie, tj. 21 lutego 1997 r. obok pionu PZ utworzono samodzielne biuro w KGP: do spraw narkotyków³. Jednocześnie Komendant Główny Policji nadał regulamin organizacyjny nowej jednostki organizacyjnej KGP⁴. Do zadań tego biura należało:

- tworzenie w policji warunków do sprawnego i skutecznego rozpoznawania i zwalczania przestępczości związanej z narkotykami;
- wypracowanie założeń taktyczno-operacyjnych i upowszechnianie doświadczeń krajowych i zagranicznych w ujawnianiu sprawców oraz zwalczania przestępczości narkotykowej;

¹ Zarządzenie 39. Komendanta Głównego Policji z 21 grudnia 1993r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Biura do Walki z Przestępczością Zorganizowaną KGP.

² Zarządzenie nr 24 Komendanta Głównego Policji z dnia 8 lipca 1996 r.

³ Zarządzenie nr 5 KGP z 21 lutego 1997r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji Komendy Głównej Policji.

⁴ Zarządzenie nr 7 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 lutego 1997 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Biura do spraw Narkotyków KGP.

- inicjowanie prac legislacyjnych i uczestniczenie w procesie adaptacji aktów prawnych i postanowień konwencji międzynarodowych dotyczących przestępczości narkotykowej;
- prowadzenie bezpośredniej pracy operacyjnej i procesowej;
- udzielanie pomocy – komórkom ds. narkotyków jednostek terenowych policji;
- wypracowanie zasad współpracy, bieżące współdziałanie z prokuraturą i innymi organami ochrony porządku prawnego;
- współdziałanie z krajowym biurem Interpolu, policjami oraz organizacjami innych państw zwalczającymi przestępczość narkotykową;
- uczestniczenie w seminariach, konferencjach dla stałego podnoszenia poziomu kwalifikacji zawodowych i wzbogacenia poziomu szkolenia;
- współpraca z instytucjami naukowo-badawczymi oraz organizacjami społecznymi zajmującymi się problematyką narkomanii;
- organizowanie i prowadzenie działalności informacyjno-propagandowej w porozumieniu z rzecznikiem prasowym KGP.

Strukturę organizacyjną nowo utworzonego biura tworzyli:

- dyrektor biura i jego zastępca,
- Wydział I (sprawy ogólne),
- Wydział II (działalność organizacyjno-informacyjna),
- Wydział III (działalność operacyjno-rozpoznawcza i dochodzeniowo-śledcza).

Istotnym wydarzeniem było wydzielenie pionów zwalczających przestępczość zorganizowaną i narkotykową ze służby kryminalnej w dwie odrębne służby policyjne. W skład służby do walki z przestępczością zorganizowaną wchodziły następujące wyspecjalizowane komórki organizacyjne:

- koordynacji czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych,
- wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych,
- ochrony świadków,
- współdziałania z zagranicą,
- stosowania środków technicznych umożliwiających uzyskiwanie w sposób tajny informacji i utrwalenia dowodów,
- metodyki innowacyjnej,
- wsparcia logistycznego,
- analizy kryminalnej.

Z kolei w skład służby do walki z przestępczością narkotykową wchodziły komórki organizacyjne zajmujące się:

- koordynacją czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych,
- wykonywaniem czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych,
- przedsięwzięciami profilaktycznymi,
- współdziałaniem z zagranicą,
- realizacją zadań wynikających z Narodowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii,
- metodyką innowacyjną,
- wsparciem logistycznym,
- analizą kryminalną.

W wyniku tych zmian zdecydowano się 4 listopada 1998 r. wyodrębnić organizacyjnie ze struktur komend wojewódzkich policji Wydział do Walki z Przestępczością Zorganizowaną i Wydział do Walki z Przestępczością Narkotykową oraz podporządkować je bezpośrednio właściwym biuram Komendy Głównej Policji⁵.

Nowy etap w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, coraz częściej mającej charakter mafijny, wyznaczyło utworzenie 29 lutego 2000 r. przez Komendanta Głównego Policji za zgodą ministra spraw wewnętrznych i administracji służby śledczej – Centralnego Biura Śledczego poprzez połączenie jednostek organizacyjnych służb do walki z przestępczością zorganizowaną i do walki z przestępczością narkotykową⁶. Komendant Główny Policji nadinspektor Jan Michna powołał się we wniosku na zapis w rządowym programie poprawy bezpieczeństwa zalecający utworzenie nowej formacji – jednolitej i scentralizowanej, podporządkowanej KGP, koncentrującej się na walce z przestępczością zorganizowaną i narkotykową. Wyznaczono wówczas trzy główne obszary zainteresowania: kryminalny (terror, materiały wybuchowe, broń, haracze), narkotykowy (produkcja, handel, przemysł narkotyków) i ekonomiczny (korupcja, pranie brudnych pieniędzy, afery bankowe, giełdowe).

Działania podejmowane przez CBS mają na celu zwalczanie przestępczości zorganizowanej o charakterze transgranicznym, kryminalnym, narkotykowym i ekonomicznym oraz związanym z aktami terrorystycznymi.

⁵ Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 listopada 1998 r. w sprawie powołania oraz określenia organizacji, zakresu działania i właściwości terytorialnej służby do walki z przestępczością zorganizowaną i służby do walki z przestępczością narkotykową.

⁶ Zarządzenie nr 1 Komendanta Głównego Policji z dnia 29 lutego 2000 r. w sprawie powołania oraz określenia organizacji, zakresu działania i właściwości terytorialnej służby śledczej – utworzenie Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji.

- **Przestępczość kryminalna** (obejmuje m.in.: zabójstwa, rozboje, wymuszenia rozbójnicze, porwania dla okupu, terroryzm):
 - rozpoznawanie grup przestępczych prowadzących działania przestępcze o wysokim stopniu brutalizacji czynów – dokonujących zabójstw, przestępstw przy użyciu broni palnej, wymuszeń rozbójniczych, windykacji należności;
 - zwalczanie przestępstw związanych z przemytem broni i amunicji, nielegalnym obrotem bronią palną i materiałami wybuchowymi;
 - eliminacja zorganizowanych grup dokonujących przestępstw uprowadzeń dla okupu i wymuszeń haraczy;
 - zwalczanie zorganizowanych grup przestępczych dokonujących przestępstw związanych z kradzieżą pojazdów, ich przemytem i legalizacją, kradzieżami z włamaniem;
 - zwalczanie przestępczości związanej z prostytutką, zapobieganie handlowi ludźmi;
 - realizacja zadań wynikających ze zwalczania zjawiska terroru kryminalnego, terroryzmu i ekstremizmu;
 - rozpoznawanie i neutralizacja zorganizowanych struktur przestępczych zdominowanych przez przedstawicieli mniejszości etnicznych.
- **Przestępczość narkotykowa** (produkcja, handel, przemyt narkotyków):
 - zwalczanie zorganizowanych grup przestępczych w zakresie produkcji środków odurzających i obrotu nimi zarówno na terenie kraju, jak i w obrocie międzynarodowym;
 - ujawnianie i likwidacja miejsc produkcji narkotyków syntetycznych (laboratoriów), współpraca z instytucjami i służbami międzynarodowymi w zakresie zwalczania przestępczości narkotykowej;
 - rozpoznawanie i neutralizacja zorganizowanych struktur przestępczych zdominowanych przez przedstawicieli mniejszości etnicznych.
- **Przestępczość ekonomiczna** (pranie brudnych pieniędzy, afery bankowe, giełdowe, korupcja itp.):
 - przeciwdziałanie dokonywaniu przez grupy zorganizowane przestępstw polegających na oszustwach celno-podatkowych, związanych z obrotem towarami objętymi akcyzą i wyłudzeniami podatku VAT oraz podatku dochodowego;
 - zwalczanie zorganizowanych grup przestępczych czerpiących zyski z nielegalnego obrotu paliwami;
 - przeciwdziałanie niezgodnym z prawem działaniom związanym z niewłaściwym wykorzystywaniem i dystrybucją środków finansowych pochodzących bezpośrednio z Unii Europejskiej;

- rozpoznawanie zjawiska prania pieniędzy i przeciwdziałanie mu;
- zwalczanie oszustw w sferze obrotu finansowego na szkodę instytucji finansowych, banków, towarzystw ubezpieczeniowych, giełd, firm leasingowych, funduszy inwestycyjnych i w sferze obrotu gospodarczego na szkodę przedsiębiorców;
- zwalczanie korupcji m.in. w obszarze administracji państwowej, samorządowej i celnej, wymiaru sprawiedliwości i instytucji kontrolnych.

Na wstępie, tj. 9 marca 2000 r. ustalono etat Centralnego Biura Śledczego⁷, a 14 marca 2000 r. Komendant Główny Policji powołał pełnomocnika do spraw organizacji Centralnego Biura Śledczego młodszego inspektora Andrzeja Borka⁸ W ciągu następnych kilku miesięcy opracowano szczegółową organizację nowo powstałego biura⁹.

Pierwotna struktura CBS przedstawiała się następująco:

- kierownictwo – dyrektor i trzech zastępców,
- centrala:
 - Wydział I – Ogólny,
 - Wydział II – do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Kryminalnej,
 - Wydział III – Wsparcia Technicznego i Realizacji,
 - Wydział IV – do Zwalczania Aktów Terroru,
 - Wydział V – Świadka Koronnego,
 - Wydział VI – do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej,
 - Wydział VII – do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Narkotykowej,
 - Wydział VIII – Analiz i Kontaktów Międzynarodowych.
- Zespół „S” – jednostki terenowe:
 - Zarząd I – Warszawa,
 - Zarząd II – Katowice,
 - Wydział IX – Białystok,
 - Wydział X – Bydgoszcz,
 - Wydział XI – Gdańsk,
 - Wydział XII – Gorzów,
 - Wydział XIII – Kielce,

⁷ Rozkaz organizacyjny nr 8 KGP z 9 marca 2000 r.

⁸ Decyzja nr 61 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 marca 2000r.

⁹ Zarządzenie nr 012 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 sierpnia 2000 r. w sprawie określenia szczegółowej struktury organizacyjnej i właściwości terytorialnej Centralnego Biura Śledczego.

Wydział XIV – Kraków,
Wydział XV – Lublin,
Wydział XVI – Łódź,
Wydział XVII – Olsztyn,
Wydział XVIII – Opole,
Wydział XIX – Poznań,
Wydział XX – Rzeszów,
Wydział XXI – Szczecin,
Wydział XII – Wrocław.

We wszystkich województwach utworzono terenowe jednostki podporządkowane bezpośrednio kierownictwu CBŚ w KGP. W następnych latach struktura organizacyjna była doskonalona i dostosowana do potrzeb i zmieniających się warunków. W 2001 r. zlikwidowano Wydział V z siedzibą w Warszawie, a na jego miejscu utworzono Zarząd III. Z kolei Zespół „S” przekształcono na Zarząd IV CBŚ usytuowany w KGP¹⁰. Dwa lata później powołano do życia w CBŚ KGP kolejne dwa wyspecjalizowane zarządy:

- Zarząd Bojowy,
- Zarząd Wsparcia Bojowego¹¹.

Powstały one z przekształcenia Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji w Warszawie w wewnętrzne komórki organizacyjne CBŚ. Kilka miesięcy później, 3 czerwca 2003 r. wyłączono te dwie komórki ze struktur CBŚ, tworząc nowe biuro w Komendzie Głównej Policji – Biuro Operacji Antyterrorystycznych.¹² Natomiast w terenie przekształcano zamiejscowe wydziały w zarządy. Rozkazem z 11 września 2003 r. w miejsce wydziałów w Gdańsku, Krakowie, Łodzi, Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu utworzono zarządy terenowe¹³. Następnie decyzją KGP z 30 kwietnia 2004 r. zlikwidowano wydziały w: Bydgoszczy, Gorzowie Wielkopolskim, Kielcach i Opolu. Jednocześnie utworzono: Zarząd XV w Lublinie, Zarząd XII w Olsztynie i Wydział XXIII¹⁴. W 2003 r. etaty Centralnego Biura Śledczego stanowiło 1746 stanowisk, w tym 1670

¹⁰ Rozkaz organizacyjny nr 13 Komendanta Głównego Policji z dnia 8 czerwca 2001 r.

¹¹ Rozkaz organizacyjny nr 5/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 stycznia 2003 r. w sprawie zmian etatu CBŚ KGP.

¹² Rozkaz organizacyjny nr 18/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 czerwca 2003 r. w sprawie wprowadzenia zmian „Etatu CBŚ”.

¹³ Rozkaz organizacyjny nr 32/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 września 2003 r. w sprawie wprowadzenia zmian „Etatu CBŚ”.

¹⁴ Rozkaz organizacyjny nr 25/04 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w KGP.

policyjnych i 76 cywilnych. Ostatecznie w 2005 r. ukształtowała się struktura organizacyjna Centralnego Biura Śledczego składająca się z dwóch segmentów: centrali i jednostek terenowych. Biuro w KGP zbudowane było z dwóch wyspecjalizowanych zarządów:

- Zarząd Ochrony Świadka Koronnego,
 - Zarząd Operacji Specjalnych
- oraz następujących wydziałów:
- Wydział do Zwalczenia Zorganizowanej Przestępczości Kryminalnej,
 - Wydział do Zwalczenia Fałszerstw Pieniędzy,
 - Wydział do Zwalczenia Przestępczości przeciwko Dobrom Kultury,
 - Wydział Obserwacji i Realizacji,
 - Wydział do Zwalczenia Aktów Terroru,
 - Wydział Techniki Specjalnej,
 - Wydział do Zwalczenia Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej,
 - Wydział do Zwalczenia Zorganizowanej Przestępczości Narkotykowej,
 - Wydział do Zwalczenia Przestępczości Wysokiej Technologii,
 - Wydział Wywiadu Kryminalnego,
 - Wydział Nadzoru Wewnętrznego,
 - Wydział Ogólny,
 - Zespół Prasowy.

Segment terenowy biura tworzyły zarządy w:

- Białymstoku,
- Gdańsku,
- Katowicach,
- Krakowie,
- Lublinie,
- Łodzi,
- Olsztynie,
- Poznaniu,
- Rzeszowie,
- Szczecinie,
- Warszawie,
- Wrocławiu.

W następnych latach doskonalono strukturę organizacyjną CBŚ. 25 listopada 2005 r. zlikwidowano odrębny w strukturach KGP zespół prasowy „obsługujący” medialnie działania jednostek CBŚ¹⁵. Później uległy likwidacji niektóre wydziały w centrali warszawskiej:

¹⁵ Rozkaz organizacyjny nr 68/05 KGP z dnia 29 listopada 2005 r. w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w Komendzie Głównej Policji.

- Wydział Ogólny,
 - Wydział Nadzoru Wewnętrznego,
 - Wydział Techniki Specjalnej,
 - Wydział do Zwalczania Fałszerstw Pieniędzy,
 - Wydział do Zwalczania Przystępczości przeciwko Dobrom Kultury,
 - Wydział do Zwalczania Przystępczości Wysokiej Technologii,
 - Wydział Obserwacji i Realizacji,
 - w Wydziale do Zwalczania Aktów Terroru:
 - Zespół ds. Zwalczania Terroryzmu,
 - Zespół ds. Zwalczania Ekstremizmu.
- Jednocześnie utworzono:
- Wydział Nadzoru i Spraw Ogólnych,
 - w Zarządzie Operacji Specjalnych:
 - Wydział Specjalny,
 - Sekcję Obserwacji i Techniki,
 - Sekcję Realizacji i Zabezpieczenia,
 - w Wydziale do Zwalczania Aktów Terroru:
 - Zespół ds. Zwalczania Terroryzmu i Ekstremizmu,
 - Zespół Dyżurnych¹⁶.

W 2007 r. w miejsce zlikwidowanych komórek organizacyjnych CBS KGP: Wydziału Nadzoru i Spraw Ogólnych oraz Zespołu Dyżurnych na Wydziale do Zwalczania Aktów Terroru utworzono: Zarząd Nadzoru i Koordynacji oraz zespoły: Nadzoru i Postępowania Dyscyplinarnych, Obsługi i Logistyki, Ogólny i Całodobowej Obsługi Zdarzeń.¹⁷ W następnym roku kontynuowano zmiany w centrali warszawskiej dotyczące wspomagania logistycznej i ogólnoadministracyjnej podstawowej działalności Centralnego Biura Śledczego. Uległy likwidacji następujące komórki organizacyjne:

Zarząd Nadzoru i Koordynacji,

Zespoły:

- Nadzoru i Postępowania Dyscyplinarnych,
- Obsługi i Logistyki,
- Ogólny¹⁸.

¹⁶ Rozkaz organizacyjny nr 17/06 KGP z dnia 19 stycznia 2006 r. w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w Komendzie Głównej Policji.

¹⁷ Rozkaz organizacyjny nr 58/07 KGP z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w Komendzie Głównej Policji.

¹⁸ Rozkaz organizacyjny nr 76/08 KGP z dnia 5 maja 2008 r. w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w Komendzie Głównej Policji.

Zmiany wprowadzono również w organizacji terenowej. Terenowe zarządy CBŚ miały zamiejscowe jednostki w postaci wydziałów. W 2006 r. zlikwidowano wydziały w Bydgoszczy i Toruniu podległe zarządowi w Gdańsku, Wydział w Nowym Sączu (zarząd w Krakowie), wydział w Kaliszu (zarząd w Łodzi), wydział w Zielonej Górze (zarząd w Poznaniu), wydział w Gorzowie Wielkopolskim (zarząd w Szczecinie) i wydział w Wałbrzychu (zarząd we Wrocławiu). Jednocześnie utworzono nowe zarządy:

- w Bydgoszczy,
- Gorzowie Wielkopolskim,
- oraz wydziały:
- w Nowym Sączu (zarząd w Krakowie),
- w Nowym Targu (zarząd w Krakowie),
- w Kaliszu (zarząd w Poznaniu),
- w Jeleniej Górze (zarząd we Wrocławiu)¹⁹.

Rok później zlikwidowano zarządy w Bydgoszczy i Gorzowie Wielkopolskim i ponownie powrócono do poprzedniej organizacji opartej na wydziałach zamiejscowych w:

- Bydgoszczy podległego zarządowi w Gdańsku,
- Gorzowie Wielkopolskim podległego zarządowi w Szczecinie²⁰.

Dalszym ciągiem tych zmian było przywrócenie wspomnianych dwóch zarządów w Bydgoszczy i Gorzowie Wielkopolskim i utworzenie dwóch wydziałów:

- w Kielcach,
- w Opolu

oraz likwidację wydziału w Nowym Targu i na jego miejscu utworzenie zespołu w ramach wydziału w Nowym Sączu²¹.

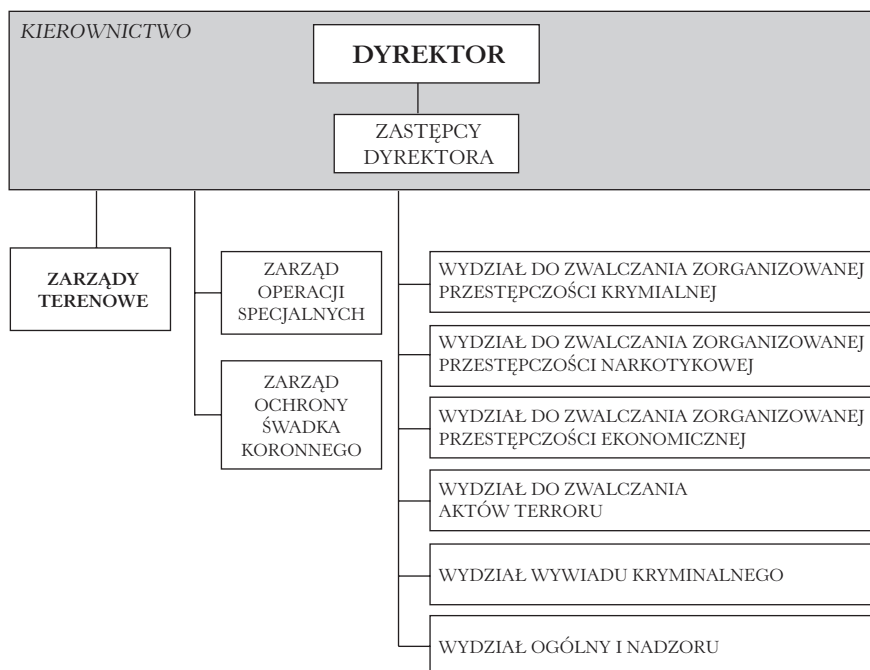
Dziesięć lat po utworzeniu Centralnego Biura Śledczego organizacja przedstawiała się następująco:

¹⁹ Rozkaz organizacyjny nr 17/06 KGP z dnia 19 stycznia 2006 r. w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w Komendzie Głównej Policji.

²⁰ Rozkaz organizacyjny nr 58/07 KGP z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w Komendzie Głównej Policji.

²¹ Rozkaz organizacyjny nr 76/08 KGP z dnia 5 maja 2008 r. w sprawie zmian organizacyjno-etatowych w Komendzie Głównej Policji.

Wykres 1. Organizacja Centralnego Biura Śledczego w 2010 r.

Źródło: www.policja.gov.pl (dostęp: 10.07.2010).

Po dziesięciu latach funkcjonowania Centralnego Biura Śledczego jako organu policji zrodziły się pomysły zmiany jego usytuowania prawno-organizacyjnego. Wynikały one z praktycznej oceny działania tej służby. Jak dość trafnie określił swoją rolę ówczesny szef CBS Paweł Wojtunik „jest on swoistym listonoszem, który dostarcza komendantowi głównemu mnóstwo korespondencji, a pierwszy policjant w RP ma tak ogromne zaufanie do tegoż listonosza, że podpisuje pisma przez niego przyniesione”²². Zwiększenie samodzielności mogło odbyć się w dwójaki sposób: poprzez radykalne rozwiązanie – wydzielenie Centralnego Biura Śledczego ze struktur policji, tworząc kolejną centralną instytucję zajmującą się ważnym segmentem bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, lub zmianę statusu organizacyjnego CBS w ramach policji, tak aby usprawnić zarządzanie czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi. Z tego pierwszego zrezygnowano już na wstępie, gdyż uważano, iż Centralne Biuro Śledcze jest integralną częścią policji zarówno pod względem funkcjonalnym, jak też merytorycznym. Natomiast podjęto kuriozalną

²² P. Ostaszewski, CBS – reorganizacja, „Policja 997”, 2013, nr 98, s. 4.

z punktu widzenia funkcjonującego w naszym kraju systemu administracji publicznej próbę nadania CBS statusu centralnej jednostki organizacyjnej policji. Projekt zmian w ustawie o policji „ugrzązł” na etapie legislacyjnych uzgodnień międzyministerialnych.

Na początku 2013 r. podjęto kolejną próbę reorientacji stanowiska w sprawie pozycji CBS w policji. Przyjęto założenie, że szef biura stanie się członkiem policji jako szef – komendant jednostki organizacyjnej usytuowanej na szczeblu centralnym, jednak podporządkowanej komendantowi głównemu policji i nie będzie też samodzielnym dysponentem środków budżetowych. Można to obrazowo spuentować stwierdzeniem, iż Centralne Biuro Śledcze Policji będzie miało status siedemnastej komendy wojewódzkiej, ale zakres terytorialny obejmie cały kraj. Te planowane zmiany wymagają nowelizacji kilku ustaw, przede wszystkim ustawy o policji.

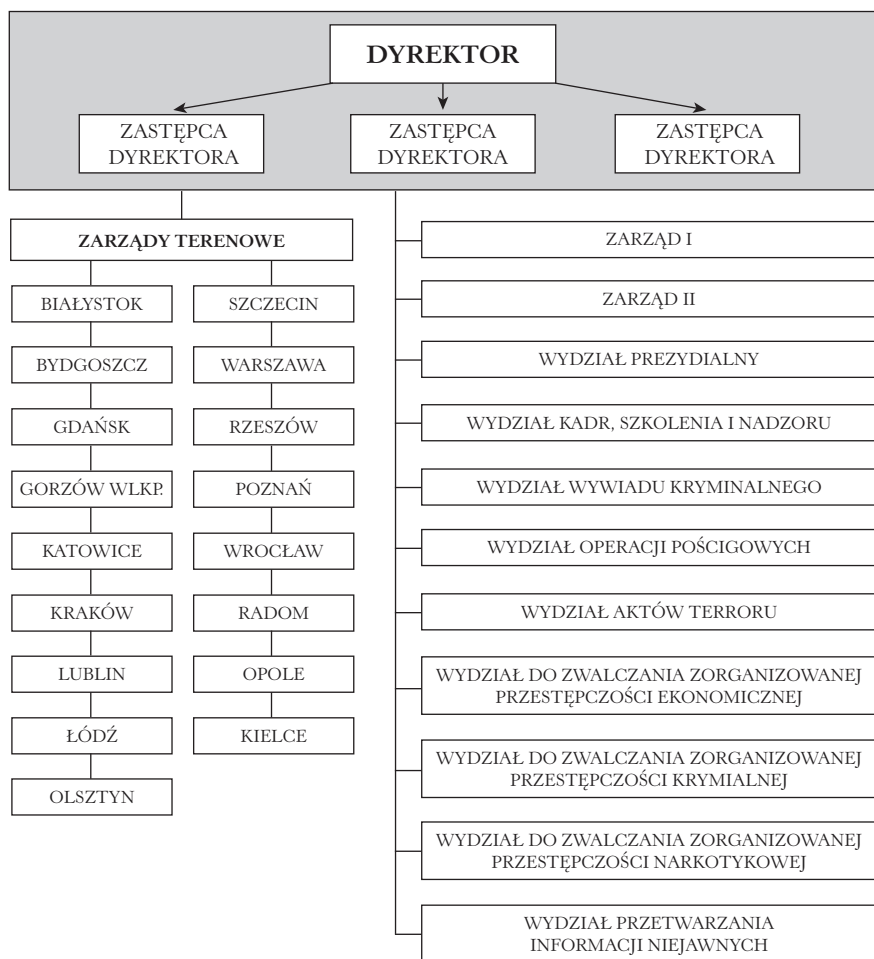
Natomiast już obecnie rozpoczęto porządkowanie wewnętrznej organizacji CBS, mające na celu jej ujednolicenie, dostosowanie do systemu terenowej organizacji policji, a w efekcie podniesienie skuteczności działania. Początkiem tych zmian była decyzja nr 6 Komendanta Głównego Policji z 7 stycznia br. w sprawie powołania pełnomocników do zmiany organizacyjnej Komendy Głównej Policji. W jej efekcie powołano zespół ekspercki do przekształcenia komórki organizacyjnej – Centralnego Biura Śledczego KGP. Z kolei 2 kwietnia br. w Dzienniku Urzędowym KGP zostało opublikowane zarządzenie nr 8 Komendanta Głównego Policji z 15 marca 2013 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji, które weszło w życie po 14 dniach od ogłoszenia. Nowy regulamin określa zadania Centralnego Biura Śledczego jeszcze jako komórki organizacyjnej KGP. Nadal centrala spełnia dwie funkcje: realizacyjną i koordynacyjno- kierowniczą. Tę pierwszą realizują dwa zarządy: Ochrony Świadka Koronnego i Operacji Specjalnych. Wydział Prezydialny i Wydział Kadr, Szkolenia i Nadzoru wspomagają szefa CBS w zarządzaniu, natomiast pozostałe komórki centrali spełniają rolę koordynacyjną. Jak wspomniał w rozmowie dla magazynu „Policja 997” zastępca dyrektora CBS Zbigniew Maj, struktura CBS musi być elastyczna, podatna na zmiany wynikające ze zmieniającego się otoczenia²³. Dlatego też zlikwidowano odrębny Wydział Operacji Międzynarodowych., jednak nie oznacza to, że CBS zaniechał współpracy międzynarodowej – nadal będzie ją prowadzić Międzynarodowe Centrum Szkoleniowe do Zwalczenia Nielegalnych Laboratoriów Narkotykowych oraz poszczególne merytoryczne wydziały

²³ Tamże.

centrali²⁴. Zapowiedziano też utworzenie Centrum do spraw Uprowadzeń na Wydziale Operacji Pościgowych.

Organizacja terenowa została ujednoliconą poprzez dostosowanie jej do organizacji policji na szczeblu wojewódzkim. W związku z tym w miejsce terenowych wydziałów powołano do życia zarządy. Aktualnie we wszystkich województwach i na terenie działania Komendy Stołecznej Policji funkcjonuje 17 zarządów CBS mających jednolitą strukturę wewnętrzną.

Wykres 2. Organizacja Centralnego Biura Śledczego w 2013 r.

Źródło: www.cbs.policja.pl/portal/cbs/378/9888/Kierownictwo_i_struktura_biura.html (dostęp: 12.07.2013).

²⁴ Tamże.

W tym samym czasie odbyła się dyskusja na temat reformy służb specjalnych, zwłaszcza reorientacja kierunków i sposobów działania Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Ma to istotny związek z planowanymi zmianami statusu Centralnego Biura Śledczego. Z jednej strony planowano „odciążenie” Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego od czynności dochodzeniowo-śledczych, a z drugiej, skupienie jej uwagi na zadaniach związanych z zagadnieniami ochrony bezpieczeństwa państwa, a przekazania spraw przestępczości zorganizowanej ekonomicznej i narkotykowej do CBS. Według szacunków stanowiło to około 200 śledztw prowadzonych przez funkcjonariuszy ABW. Zgodnie z opiniami ekspertów problem nie kończy się na przesunięciu zadań pomiędzy służbami, ale istotne jest przede wszystkim wzmocnienie ich doświadczonymi i wyszkolonymi kadrami.

STRESZCZENIE

Wraz utworzeniem policji w 1990 r. rozpoczęto działania mające na celu przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej w Polsce. Na początku były to prace analityczne, następnie rozpoczęto tworzenie struktur organizacyjnych. Skuteczność działania wymagała też zmian w prawodawstwie oraz wykorzystanie doświadczeń zawodowych i szkoleniowych służb policyjnych państw Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Ostatecznie w 2000 r. powstała profesjonalna i skuteczna jednostka policji – Centralne Biuro Śledcze.

Andrzej Misiuk

FROM THE “MARATON” TO THE CENTRAL BUREAU OF INVESTIGATION. ORGANISATIONAL DEVELOPMENT OF POLICE FORCES INVOLVED IN THE FIGHT AGAINST ORGANIZED CRIME

With the establishment of the Police in 1990, initiated action to counter organized crime in Poland. At the beginning there were analytical work, then started creating organizational structures. Effectiveness also require changes in legislation and the use of professional experience and training of police forces in Western Europe and the United States of America. Finally, in 2000, professional and effective police unit Central Bureau of Investigation was established.

KEY WORDS: *police, crime, organized crime, economic crime, drug-related crime*

Bibliografia

- A. Misiuk (red.), *Centralne Biuro Śledcze. Dziesięć lat doświadczeń (2000–2010)*, Szczytno 2010.
- A. Misiuk, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zagadnienia prawno-organizacyjne*, Warszawa 2008.
- W. Mądrzejowski, *Przestępczość zorganizowana. System zwalczania*, Warszawa 2008.
- E. Pływaczewski (red.), *Przestępczość zorganizowana*, Warszawa 2011.
- A. Żebrowski, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w Unii Europejskiej: zagadnienia politologiczno-prawne*, Lublin 2011.